

56. ročník Fyzikálnej olympiády
v školskom roku 2014/2015
Kategória D – domáce kolo
texty úloh v maďarskom jazyku

1. Mozgólépcső

Egy diák szaladt földalatti mozgólépcsőjén, hogy megtakarítson egy kis időt. Eközben $n_1 = 50$ lépcsőfokon haladt át. Másnap még jobban sietett, ezért háromszor gyorsabban futott a mozgólépcsőn, mint azelőtt. Ekkor $n_2 = 75$ lépcsőfokon szaladt át. A mozgólépcső hány lépcsőfokát látni, amikor nem mozog a mozgólépcső?

Megjegyzés: Tételezzék fel, hogy a mozgólépcső, mindkét alkalommal, ugyanazzal a sebességgel mozgott a környezetéhez viszonyítva

2. Zuhanó kő

A háztetőről leesett egy kavics. A legmagasabban levő emelet mellett t_1 idő alatt, míg a legalacsony szint (földszint) mellett t_2 idő alatt repült el. Határozzák meg, feltételezve, hogy minden szint azonos magasságú:

- a) ,egy szint h magasságát,
- b) a kavics zuhanásának t teljes idejét,
- c) a szintek n számát!

A légellenállásról tételezzék fel, hogy elhanyagolhatóan kicsi. A feladatot oldják meg általánosan, majd a következő értékekre: $t_1 = 0,75$ s, $t_2 = 0,11$ s.

A nehézségi gyorsulás $g = 9,81 \text{ m/s}^2$.

3. A síelő

Egy $m = 80,0$ kg tömegű síelőt a felvonó állandó F , a lejtővel párhuzamos, erővel vontat felfelé a lejtőn, amelynek dőlésszöge $\alpha = 20,0^\circ$. A lécek és a lejtő közti dinamikus súrlódási tényező $f = 0,100$ és a nehézségi gyorsulás $g = 9,81 \text{ m/s}^2$.

- a) Készítsenek rajzot, amelyben feltüntetik a síelőre ható összes erőt!
- b) Határozzák meg, mekkora F_1 nagyságú erővel húzza a vontatókötél a síelőt, ha egyenletesen mozog a lejtőn felfelé!
- c) Határozzák meg, mekkora F_2 nagyságú erővel húzta a vontatókötél a síelőt közvetlenül a felvonó beindítása után, ha egyenletes $a_0 = 1,00 \text{ m/s}^2$ gyorsulással haladt a lejtőn felfelé!
- d) Miután a síelő felért a dombra, lesiklott onnan. Milyen a gyorsulással kezdett mozogni a lejtőn lefelé?
- e) Milyen v_0 sebességre tett szert a síelő, ha egyenesen siklott le a lejtőn, és eközben $h = 30$ m magasságszintet tett meg a állandó gyorsulással?
- f) A síelő v_0 sebességgel simán átment a vízszintes terepen való siklásba. Mekkora d távolságot tett meg a sík terepen a tehetetlenségének köszönhetően?

4. Rugalmatlan ütközés

Egy m_1 és egy m_2 tömegű gyurmagolyó egyforma hosszú könnyű szilárd fonalon függ úgy, hogy összeérnek. Az első golyót kitérítjük az egyensúlyi helyzetéből úgy, hogy a fonalat kitérítjük a függőleges helyzetéből. A golyó ekkor $h_1 = 90$ cm magasabban van az egyensúlyi helyzete fölött. Ekkor a golyót elengedjük. Az ütközéskor a két golyó összetapad, és együtt mozognak tovább, mint egy test. Mekkora, az egyensúlyi helyzetük szintjétől mért h_2 magasságba emelkednek a golyók? A feladatot oldják meg általánosan, majd a következő esetekre:

- $m_1 = m_2$,
- $m_1 = 2m_2$,
- $2m_1 = m_2$.

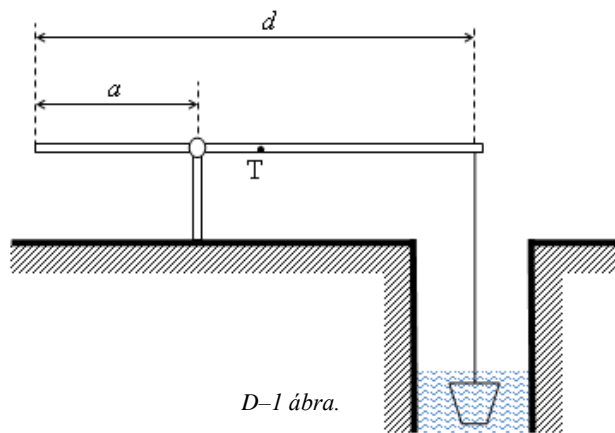
Tételezzék fel, hogy a golyók ütközése centrális volt, és tökéletesen rugalmatlan!

5. A kút

A szabadtéri néprajzi múzeum (skanzen) látogatói megcsodálták a rekonstruált gémés kutat. Ahhoz, hogy a gém a *D-1 ábrán* vázolt helyzetben legyen, a skanzen dolgozói egy m_1 tömegű nehezéket rögzítettek a gém bal végére.

- Készítsék el a szerkezet vázlatát, és jelöljék ki rajta az előre ható összes erőt!
- Határozzák meg a nehezék m_1 tömegét, ha az emelő teljes tömege $M = 10$ kg és az üres vödör tömege $m_0 = 1,0$ kg!
- Ahhoz, hogy a gém karja átbillenjen, és kiemelje a kútból a vízzel teli vödört, a bal kar végére egy újabb, $m_2 = 25$ kg tömegű nehezéket kellett erősíteni. Határozzák meg a vödör V térfogatát! Előtte azonban újból készítsék el a kút vázlatát, és vázolják fel az előre ható összes erőt!

Az emelő teljes hossza $d = 5,0$ m, a forgástengelye $a = 1,5$ m távolságban van a bal végétől. A víz sűrűsége $\rho = 1000$ kg/m³.

D-1 ábra.

6. Buborék a gömbben

Egy légbuborék van az üveggömb belsejében. A buborék térfogatának megállapításához használják a következő módszert! Egy S alapterületű, téglalap alakú edénybe öntsenek vizet. A víz szintje h_0 magasságban van. A gömböt az edénybe helyezzük. A gömb részben elmerülve úszik a vízen. A víz szintjének magassága ekkor h_1 . A gömböt nyomjuk teljesen a vízbe, közvetlenül a víz szintje alá! A víz szintjének magassága ekkor h_2 . Határozzák meg a buborék térfogatát ezekből az adatokból! A víz ρ_v sűrűségének és az üveg ρ_s sűrűségének aránya $k = \rho_v/\rho_s$.

7. A kő sűrűségének mérése – kísérleti feladat

Feladat: Határozzák meg megfelelő módszer alkalmazásával egy kő sűrűségét!

Segédeszközök: egy kis kő, edény vízzel, erőmérő, zsineg.

- d) Javasoljanak olyan módszert, amellyel (a leírt segédeszközök felhasználásával) meg lehet mérni egy kő sűrűségét!
- e) Mérjék meg egy kő sűrűségét a módszer segítségével! A mérést többször ismételjék meg! A mért eredményeket írják táblázatba, és számítsák ki a kő sűrűségének átlagértékét!

(*d'alsie informácie na <http://fo.uniza.sk> a www.olympiady.sk*)

---

56. ročník Fyzikálnej olympiády – Úlohy domáceho kola kategórie D

Autor úloh:	Lubomír Konrád
Recenzia a úprava úloh:	Daniel Klivanec, Slavomír Tuleja
Preklad:	Aba Teleki
Redakcia:	Lubomír Konrád, Dušan Nemeč

Vydal:	Slovenská komisia fyzikálnej olympiády IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, Bratislava 2015
--------	---